

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Тарих, археология және этнология факультеті
Археология, этнология және музееология кафедрасы

**«Орталық Азияның ежелгі және ортағасырлар архитектурасы»
пәні бойынша қорытынды емтихан жүргізу бағдарламасы және
әдістемелік ұсыныстары**

«5B020800 – Археология және этнология»
мамандығы бойынша білім беру бағдарламасы

Алматы 2021 жыл

Құрастырушы:

Ақымбек Е.Ш. PhD докторы, Археология,
этнология және музееология кафедрасының
доцент міндетін атқырушысы

(дайындалған - А.Ж.Т., лауазымы, дәрежесі және атағы)

«Орталық Азияның ежелгі және ортағасырлар архитектурасы»
пәні бойынша қорытынды емтихан жүргізу бағдарламасы және әдістемелік
ұсыныстары кафедра мәжілісінде қаралып, ұсынылды «___» _____
2021 ж., хаттама № _____

Кіріспе

Қорытынды емтихан 15 аптада алған білімнің нәтижесі ретінде жазбаша түрде жүргізіледі.

Төмендегі тақырыптар бойынша тапсырмалар беріледі:

1. Архитектураның зерттелу тарихы
2. Ежелгі әлем архитектурасы
3. Ежелгі Қосөзен аралығындағы архитектуралық ескерткіштер
4. Қазақстанның қола дәуіріндегі архитектуралық ескерткіштері
5. V–VIII ғғ. Орта Азияның архитектуралық сарайлары
6. V–VIII ғғ. Орта Азияның діни архитектуралық ғимараттары
7. IX–X ғғ. Орта Азия мешіттерінің архитектурасы
8. IX–X ғғ. Орта Азияның керуен сарайларының архитектурасы
9. XI–XIII ғғ. Орта Азия минареттерінің архитектурасы
10. Қазақстанның ерте орта ғасырлардағы моншаларының архитектурасы
11. XI–XIII ғғ. Орта Азияның қоғамдық ғимараттарының архитектурасы
12. XI–XIII ғғ. Орта Азияның моншаларының архитектурасы
13. XI–XIII ғғ. Орта ғасырлардағы мешіт-медреселерінің архитектурасы.
14. XIV–XVI ғғ. Орта Азияның қоғамдық ғимараттарының архитектурасы
15. XIV–XVI ғғ. Қазақстанның діни құрылыстарының архитектурасы

Емтихан тапсыру кезінде студенттер қабілетті болуы тиіс:

- архитектуралық жоспарлаудың және сәулеттік шешімнің негізгі әдістерін түсіну
- архитектуралық ескерткіштердің жоспарлану практикасы мен теориясында жетекші технологияларды қолдану
- ғылыми тұжырымдаманы, тақырыптық құрылымды, тақырыптық-сәулеттік жоспарды, келбеттік жобалануды, басты архитектуралық шешімді түсіну
- сәулеттік ескерткіштер мен нақты архитектуралық бөлшектерін сыни бағалау және талдау
- студент орындаған тапсырмаларына объективті баға беру, топтағы көшбасшылық қасиетті қабылдай білуге дайын болу, кәсіби дамудың жаңа бағыттарын анықтау

«Орталық Азияның ежелгі және ортағасырлар архитектурасы» пәнінен бағдармалық сұрақтары

1. Орталық Азияның ежелгі және орта ғасырлардағы архитектурасы пәнінің мақсатына тоқталыңыз
2. Архитектураның түрлеріне тоқталыңыз
3. Архитектуралық ескерткіштердің түрлерін анықтаңыз
4. Архитектуралық ескерткіштердің негізгі ерекшеліктеріне тоқталыңыз
5. Архитектураның негізгі терминдерін айқындап беріңіз

6. Архитектуралық ескерткіштердің даму тарихына тоқталыңыз
7. Сәулет өнерінің пайда болуына тоқталыңыз
8. Ежелгі дәуір архитектурасына сипаттама беріңіз
9. Ежелгі дәуірдегі тас құрылыстардың архитектурасын сипаттаңыз
10. Ежелі Парфия архитектурасын сипаттаңыз
11. Бактрия архитектурасына тоқталыңыз
12. Кушан империясының архитектурасын түсіндіріңіз
13. Ежелгі Хорезм архитектурасына түсінік беріңіз
14. Орта Азияның ежелгі сәулет өнерінің маңызды стильдерін анықтаңыз
15. Орталық Азияның ежелгі сәулет өнерінің ерекшеліктеріне тоқталыңыз
16. Сырдарияның төменгі ағысындағы ежелгі ескерткіштердің архитектурасына сипаттама беріңіз
17. Ежелгі Қосөзен аралығының архитектурасын түсіндіріңіз
18. Қазақстанның ежелгі дәуір архитектурасын айқындаңыз
19. Қазақстанның ежелгі тас құрылыстарының архитектурасына тоқталыңыз
20. Қазақстанның ежелгі дәуірдің жерлеу ескерткіштерінің архитектурасына тоқталыңыз
21. Ежелгі Хорезмнің сарай кешендерінің архитектурасын сипаттаңыз
22. Қаңлы мемлекетінің архитектурасын сипаттаңыз
23. Қауыншы мәдениетінің архитектурасына тоқталыңыз
24. Жетіасар мәдениетінің архитектурасын сипаттаңыз
25. Отырар-Қаратау мәдениетінің архитектурасына сипаттама беріңіз
26. Бесшатыр обаларының архитектурасына тоқталыңыз
27. Есік обасының архитектурасын сипаттаңыз
28. Орта Азияның ежелгі діни ғимараттарының архитектурасына тоқталыңыз
29. Орталық Азияның ежелгі культтік ғимараттарына тоқталыңыз
30. Орта Азияның ежелгі мемориалдық ғимараттарын сипаттаңыз
31. Орталық Азияның ежелгі қоғамдық құрылыстарының архитектуралық ерекшеліктерін сипаттаңыз
32. V–VIII ғғ. Орта Азия мен Қазақстан ескерткіштерінің құрылыс материалдары мен конструкциясына анықтама беріңіз
33. V–VIII ғғ. Орталық Азия ескерткіштерінің жоспарлану тәсілі, композициясы мен ішкі құрылымын сипаттаңыз
34. V–VIII ғғ. Орталық Азия қамалдары мен бекіністердің архитектурасына сипаттама беріңіз
35. V–VIII ғғ. Орта Азия мен Қазақстан сарайлары мен қоғамдық ғимараттарының архитектурасына тоқталыңыз
36. V–VIII ғғ. Орталық Азия культтік архитектурасын сипаттаңыз
37. IX–X ғғ. Орта Азия ескерткіштерінің материалдары, конструкциясы мен архитектуралық формаларын түсіндіріңіз
38. IX–X ғғ. Орта Азия мен Қазақстан ескерткіштерінің архитектурасындағы үйлестіру (гармонизация) тәсілдеріне тоқталыңыз
39. IX–X ғғ. Орта Азия мешіттерінің түріне сипаттама беріңіз
40. IX–X ғғ. Орталық Азияның керуен сарайларының архитектурасын анықтаңыз

41. IX–X ғғ. Орта Азияның азаматтық архитектурасына тоқталыңыз
42. XI–XIII ғ. басындағы Орталық Азия ескерткіштерінің құрылыс материалдары, конструкциясы мен архитектуралық формаларын түсіндіріп беріңіз
43. XI–XIII ғ. басындағы Орта Азия мен Қазақстан мешіттерінің түріне тоқталыңыз
44. XI–XIII ғ. басындағы Орта Азия мен Қазақстан мұнараларын сипаттаңыз
45. XI–XIII ғ. басындағы Орта Азия мен Қазақстан мемориалдық ғимараттарын анықтаңыз
46. XI–XIII ғ. басындағы Орталық Азия керуен сарайларының архитектурасына тоқталыңыз
47. XI–XIII ғ. басындағы Орта Азия мен Қазақстан сарайларының архитектурасын сипаттаңыз
48. XI–XIII ғ. басындағы Орта Азия мен Қазақстанның үй-жайлары мен қалалық тұрғын үйлердің архитектурасын анықтаңыз
49. Ақыртас сарайының архитектурасына сипаттама беріңіз
50. Алаша хан кесенесінің архитектуралық шешіміне тоқталыңыз
51. Жошы хан кесенесінің архитектурасын анықтаңыз
52. Айша бибі кесенесінің архитектурасын сипаттаңыз
53. Қазақстанның ерте ортағасырлық моншаларының архитектуралық жоспарлануына тоқталыңыз
54. Бабажы хатун кесенесінің архитектурасына сипаттама беріңіз
55. Қазақстанның ортағасырлық мұнараларына анықтама беріңіз
56. Қазақстанның ортағасырлық мешіттерінің архитектуралық жоспарлануына тоқталыңыз
57. Қазақстанның ортағасырлық ханакасы мен медреселерінің архитектурасын сипаттаңыз
58. Қожа Ахмет Ясауи кесенесінің архитектурасына сипаттама беріңіз
59. Арыстан баб кесенесінің архитектуралық жоспарлануына анықтама беріңіз
60. Қазақстанның ортағасырлық мемориалдық архитектурасына анықтама беріңіз

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі әдебиеттер тізімі:

1. История архитектуры Казахстана /с древнейших времен до начала XX века/. – Алматы, 1999 г
2. Маргулан А., Басенов Т., Меңдикулов М. Архитектура Казахстана. – Алма-Ата, 1959
3. Бирюкова Н.В. Сәулет тарихы: Оқу құралы / ауд. Жакупова А.О. – Алматы, 2014. – 372 бет.
4. Сухоруков С. Архитектура стран ислама. Традиции и новации. – М., 2014. – 168 с.

Қосымша әдебиеттер:

1. Хмельницкий Сергей. Между кушанами и арабами. Архитектура Средней Азии V–VIII вв. – Берлин: Gamajun, 2000. – 290 с.
2. Хмельницкий Сергей. Между арабами и тюрками. Архитектура Средней Азии IX-X вв. – Берлин; Рига: Continent, 1992. – 344 с.
3. Булатов М.С. Геометрическая гармонизация в архитектуре Средней Азии IX–XV веков. – М.: Наука, 1988 г.
4. Засыпкин Б.Н. Архитектура Средней Азии. – Москва: Издательство Академии художеств СССР, 1948. – 161 с.
5. Маньковская Л.Ю. Формообразование и типология зодчества Средней Азии (IX - начало XX века). – Ташкент: Vaktria press, 2014. – 496 с.